

EEN SUSHKINS GANS *ANSER NEGLECTUS* NABIJ DE GROTE PEEL

A third record of Sushkin's Bean Goose from the Netherlands

J. VAN IMPE

Op 10 januari 1971 bezochten Fr. Daemen, L. Deckx, Fr. Maes, V. van Gorp en ik de weilanden ten oosten van Heusden (gemeente Asten, Noord-Brabant). Toen wij een groep van een 600 Rietganzen met taiga-kenmerken *Anser f. fabalis* op ± 200 m afstand aan het bekijken waren, zagen de heer Fr. Daemen en ik een afwijkende Rietgans, die tussen de voorste rijen van de groep op het weiland zat. Beide waarnemers keken toen door een telescoop (25 x en 40 x 60), bij helder licht vriesweer en zon in de rug.

Onze conclusie was, dat het in elk geval ging om een Rietgans *Anser fabalis*. De snavelvorm was lang, recht en plat; ook de grootte van het exemplaar, samen met de tint van het vederkleed, verschilden in geen opzicht van de omgevende Rietganzen. Het snaveluiteinde en de snavelrug, deze laatste tot op ± 2 cm van de nagel, waren donker. De overige delen van de snavel waren roze gekleurd. Dit roze gedeelte strekte zich uit als een band tussen de snavelpunt en de snavelrug en liep vervolgens aan beide zijden van de snavelrug tot aan de snavelwortel. De neusgaten lagen in het roze gekleurde deel. Toen deze gans opstond, zagen wij ook de roze pootkleur. Een onmiddellijke vergelijking met de oranje tot oranje-gele pootkleur van de omgevende Rietganzen was gemakkelijk uitvoerbaar. Vermeldenswaard is nog dat het een exemplaar betrof in adult kled en bij verplaatsingen binnen de troep bleek het niet te behoren tot enig familieverband.

Door de goede omstandigheden van waarneming en de kennis van een publikatie van Voous (1963), werd het vlug duidelijk dat wij, op grond van de roze snavel- en pootkleur, de zeldzame afwijking van de Rietgans — *Anser neglectus* Sushkin — aan het observeren waren. Op 17 januari bezocht ook de heer G. Huyskens, die sinds jaren goed vertrouwd is met de ganzen uit dit gebied, dezelfde plaats. Wij zagen toen nog van nabij groepen van 110 en 120 taiga-Rietganzen, evenwel zonder enig afwijkend exemplaar. Evenmin werd dit afwijkende exemplaar gezien onder de 440 Rietganzen, die werden waargenomen op 31 januari in de omgeving Asten-Meijel-Ospel. Er waren nu ook Kolganzen *Anser a. albifrons* en als bijzonderheid één adulte Dwerggans *A. erythropus*.

De boeiende geschiedenis van de Sushkins Gans is alleen in de literatuur van vroeger te vinden; uit de vele artikelen resumeerden wij het volgende. Volgens Prof. Sushkin, de ontdekker van deze gans, verschenen tussen 21 september en 4 oktober 1891 „ongelooflijke aantallen” en „zonsverduisterende scharen” van *Anser neglectus* aan twee meren van het Ufa-district (Oost-Rusland) (Grote, 1930a). Op grond van literatuurgegevens kwam Stresemann (1929) tot het besluit dat deze ganzen hun broedgebied hadden op het noordelijke eiland van Nova-Zembla en waarschijnlijk ook op het eiland Kol-

goejew. Dementiew (1936) besloot de vroegere *Anser neglectus* voortaan als een individuele variatie van de Rietgans te beschouwen; deze mening heeft thans overal ingang gevonden.

Wat zich met de Sushkins Ganzen in Hongarije heeft voorgedaan, is heden bijna niet meer te geloven. Hun aantal nam vanaf 1899 op de puszta Hortobágy steeds toe om een top te bereiken in de jaren 1907-1911. Toen overwinterden hier vele duizenden; in november 1911 bestond de helft van het aantal buitgemaakte wilde ganzen uit Sushkins Ganzen. Tegen het einde der twintiger jaren werden zij evenwel zeldzaam (Schenk, 1929 en 1929-1930). Sinds 1891 werd deze gans ook niet meer gezien in het Ufa-district (id., 1930) en Grote (1930b), steunend op gegevens van Zarudny, vermeldt ook een schaarser worden op de overwinteringsplaatsen in Turkestan sinds 1918; in 1906-1907 waren hier nog grote troepen aanwezig. Langs welke wegen de Sushkins Gans de winterkwartieren van de Hortobágy heeft bereikt, is volgens Schenk (1930) niet bekend.

Zeker is dat over deze merkwaardige verschijning zeer weinig te vinden is in de literatuur van na 1930. De laatste meldingen stammen uit 1930, Friesland (Van den Brink, 1930); 1931 tot 1934 (vijf maal), Hongarije en West-Roemenië (Schenk, 1931-1934); 1933, grensgebied West-Pruisen (Stresemann, 1934) en 1936, Kreis Oststernberg (Schilling in Rutschke, 1962). Volgens Prof. Dr. Beretzk (in litt.) en Dr. Keve (id.) zijn er sinds de laatste wereldoorlog geen Sushkins Ganzen in Hongarije meer waargenomen. In hun schrijven voegen zij er evenwel aan toe dat de omstandigheden van overwintering thans veel ongunstiger zijn dan ten tijde van Schenk, omdat de Hortobágy landschappelijk veranderde, de jacht er intens is en de buitenlandse jagers niet meer geïnteresseerd zijn in de determinatie van ganzen.

Uit dit alles blijkt dat de Sushkins Gans, gevangen nabij 's Hertogenbosch op 25 januari 1963 (Voous, 1963), een vermoedelijke waarneming in het gebied Brandenburg in de zestiger jaren (Rutschke, 1962) en bovenvermelde waarneming zeer uitzonderlijk zijn. Ik observeer sinds jaren de overwinterende troepen Rietganzen in Zeeland, veelal van dichtbij en met de telescoop. Alhoewel ik er naar uitkeek, heb ik hier nooit *neglectus*-ganzen vastgesteld.

Ik ben veel dank verschuldigd aan Prof. Dr. P. Beretzk (Szeged), Dr. A. Keve (Boedapest), Prof. Dr. E. Rutschke (Potsdam) en Dhr. H. Schröder (Müritz), met wie ik over de Sushkins Gans gecorrespondeerd heb.

SUMMARY

On 10 January 1971 a specimen of the Sushkin's Bean Goose (*Anser neglectus* Sushkin) was observed near Asten (province of Noord-Brabant) in the periphery of a big flock of ± 600 Bean Geese of the taiga type, *Anser f. fabalis*. Conditions of observation were excellent and this goose was easily recognized by the pinkish coloration of the bill and the legs. The shape of bill was as in *A. f. fabalis*, slender and elongated, without a visible curvature of the lower mandible. No other plumage differences in comparison with the surrounding Bean Geese were observed. It was a bird in adult plumage and, when walking, it was not possible to detect any family connection.

A short review of the history of Sushkin's Bean Goose is given. Records became scarce after 1930 and since the second world war, the only records mentioned were a probable sightrecord published by Rutschke (1962) and a specimen caught in January 1963, also in the province of Noord-Brabant (Voous, 1963). It seems that this remarkable colour variation of the Bean Goose is actually almost extinct.

LITERATUUR

- Dementiev, G. 1936. Essai de revision des formes de l'Oie des moissons *Anser fabalis* Latham. *Alauda* 8 : 169—193.
- Grote, H. 1930a. Die Suschkingans *Anser neglectus* Suschk. in Russland. *Orn. Monatsb.* 38 : 7—9.
- , 1930b. Zum Zuge der Suschkingans. *Orn. Monatsb.* 38 : 174—176.
- Rutschke, E. 1962. Zur Überwinterung von Gänse- und Entenvögeln auf brandenburgischen Gewässern. *Wiss. Zeitschr. Päd. Hochschule Potsdam* 7 : 61—74.
- Schenk, J. 1929. Die Suschkingans *Anser neglectus* in Ungarn. *Journ. für Orn., Harterts Festschrift* : 282—291.
- , 1929-1930. Die Suschkingans *Anser neglectus* Suschk. in Ungarn. *Aquila* 36—37 : 65—67.
- , 1930. Die Durchzugsgebiete der ungarischen Suschkingänse. *Orn. Monatsb.* 38 : 172—174.
- , 1931-1934. Weitere Daten über *Anser neglectus* Suschk. und *Anser carneirostris* But. *Aquila* 38—41 : 201—210.
- Stresemann, E. 1929. Abermals eine Suschkingans *Anser neglectus* bei Berlin erlegt. *Orn. Monatsb.* 37 : 35—39.
- , 1934. Zum vierten Mal eine Suschkingans *Anser neglectus* in Deutschland erlegt. *Orn. Monatsb.* 42 : 22.
- Van den Brink, H. F. 1930. The occurrence of Sushkin's Bean Goose *Anser neglectus* Sushkin in the Netherlands. *Ibis*, XII, VI : 555—559.
- Voous, K. H. 1963. Een Sushkins Gans uit Nederland. *Limosa* 36 : 149—151.

Adres: Dr. van de Perrelei 130, B-2200 Borgerhout, België.